

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Med resje padali smo kakor snopi,
z rokami grebli kakor tlom pribiti.
— Ko mesec je presvetil zadnje krošnje,
smo bili z zlatom in krvjo obliti.

LETNIK XIV. — VOLUME XIV.

Toronto 1.—3. junij 1963

ŠTEVILKA 6 — NUMBER 6

Po Ruskovem obisku v Jugoslaviji

Trst, maja 4. in 5. maja se je mudil v Jugoslaviji ameriški zunanji minister Dean Rusk in imel razgovore s Titom ter z jugoslovanskim zunanjim ministrom. Do kakšnih senzacionalnih rezultatov pri tem očitno ni prišlo, vendar pa se zdi, da so pri tem jugoslovanski predstavniki predvsem naglasili, da hoče ostati Jugoslavija kljub prijateljstvu s Sovjetsko zvezo še dalje "nevezana" država in da se vojaško ne bo vezala z Vzhodom ter si bo ohranila tudi svobodo političnih odločitev. Na tem je Amerika zelo zainteresirana, česar Kennedyjeva vlada ne skriva.

V določenih slovenskih emigrantskih krogih je prišlo zaradi tega obiska in očitnega namena obeh vlad, da ostaneta vsaj v lojalnih, če že ne zelo dobrih medsebojnih odnosih, do pojavov nekakega razočaranja, ker se še niso odrekli miselnosti, da je odvisno v prvi vrsti od Združenih držav, če se bo režim v Jugoslaviji kdaj spremenil. Ta čudna in zastarela, povsem nerealistična miselnost je namreč še vedno zakoreninjena v številnih naših ljudeh, celo v takih, ki se sicer odločno prištevajo med demokrate.

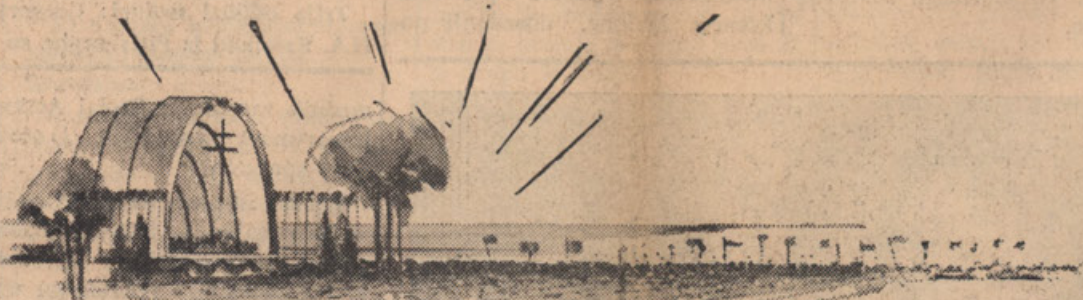
Dejansko pa je povsem zgrešena, ker je jasno, da Združene države ne morejo in iz cele vrste razlogov ne smejo direktno intervenirati v notranjepolitičnih zadevah nobene države, bodisi prijateljske, nevtralne ali neprijazno razpoložene do njih. To zahtevajo mednarodne norme in pravo. Lahko da moralno podprejo ali obsodijo kak režim oziroma mu v skladu s svojo presojo nudijo tudi gospodarsko podporo, a vedno kot državi seveda, čeprav je praktično stvar ista. Zato je najbolje, da se tudi Slovenci čimprej odpovemo misli, da bodo Združene države osvobajale domovino za nas. Slovenski narod se bo moral osvoboditi sam in simpatije

Amerike ter ostalega demokratičnega inozemstva bo užival samo v taki meri, v koliko bo pri tem pokazal odločnost, pogum, politično sposobnost in iskreno demokratično miselnost ter hotenje. To pomeni, da moramo biti demokratični Slovenci, zlasti še mi v begunstvu, čim bolj aktivni in iznajdljivi v svojih akcijah in gibanjih, ki imajo za cilj osvoboditev Slovenije izpod totalitarne titovskokomunistične vladavine in ustanovitve neodvisne slovenske države z demokratičnim režimom. Zanašanje na Ameriko samo hromi naše osvobodilno gibanje in je politično popolnoma jalovo ter nerealistično. Saj Združene države ne vržejo niti krvoločnega Duvalierovega režima na Haitiju, čeprav ima popolnoma barbarški značaj, kot niso vrgle s silo Trujillovega režima v San Domingu in ne vržejo Fidel Castrovega režima na Kubi, če prav pomeni očitno izzivanje in nevarnost za vso Ameriko. To jim prepoveduje elementarna politična pamet. Tem manj se lahko zanašamo na to, da bodo kdaj s silo vrogle jugoslovanski režim.

Ruskov obisk pri Titu služi 'ahko zaradi tega takim lahko vernežem kot zdravilna lekcijska, medtem ko ni razloga, da bi spravljal v malodušje tiste demokratične Slovence, ki presojajo stvari realistično. Tembolj nas potrjuje v prepričanju, da je od nas samih, od slovenskega naroda samega odvisno, kdaj in kako se bo osvobodil in kako vlado si bo potem ustvaril, čeprav moramo seveda pri tem upoštevati tudi mednarodni politični položaj. Potrdil nas je v prepričanju, da je edina demokratična alternativa sedanjemu jugoslovanskemu režimu za Slovence samo čim odločnejše nadaljevanje gibanja za neodvisno Slovenijo, čim inteligentnejše akcije s tem ciljem in zaupanje v lastne sile.

N.

Ne zamudite te VELIČASTNE PRIREDITVE!

PRIDITE NA PROSLAVO 1.100 LETNICE

The Sts. Cyril & Methodius Jubilee

†863 1963

The Significance of Sts. Cyril and Methodius Jubilee

STEPHEN B. ROMAN
Chairman of the
Jubilee Committee

Every civilized nation looks to past centuries to find encouragement or example, or simply to commemorate glorious events, or epoch-making periods of its history. Slovaks, occupying the crossroads of Central Europe and fighting for their existence against their enemies, wrote glorious pages into the European history, and especially into the history of European Christianity, and civilization of the Slavic people, eleven centuries ago.

Historians agree that few periods in Europe's history were as important as the ninth and tenth centuries, for it was at that time that the foundations to Europe's ethnic, cultural and political structure were laid. In those historical times our forefathers played a role of which we can rightly be proud. Slovaks, or Slovenes, as our forefathers were known, built the first Slovak state in Europe and established the centre from which Christianity and the civilization were carried out to other Slavic peoples.

Letters of Popes Hadrian II and John VIII addressed to Rastislav, Svatopluk and Kocel, as well as contemporary chronicles of Bavarian monks, are indisputable proof that those rulers, called "knaz slovensk", speaking "jazyk slovensk" and ruling in the "slovenskaja zem-

lja", belong in the history of the Slovak people.

The aforementioned documents and chronicles also undoubtedly prove that the state which the Slovene-Slovaks organized, on the borders of a powerful Germanic empire, played an important role in the history of Europe.

The fact is that the Vatican, as the ruling spiritual centre of the Western world at that time, competed with Byzantium for influence and its friendly relations. It was from Byzantium, in the year of our Lord 863, that two learned brothers, who went into history as Sts. Cyril and Methodius, were sent to the court of the Slovak rulers with a new alphabet and translation of Holy Scriptures into the language called "jazyk slovensk". The Papacy sanctioned the introduction of that language into the liturgy at a time when only the Latin and the Greek were considered cultural languages.

This does indicate, better than any other argument, the importance of Slovakia and Slovaks in Europe's history of the ninth century. Because of the decision of Byzantium and the wise concurrence of the Vatican, a new culture and a new church with lasting effects for further evolution of European civilization and final ethnic structure of Europe, and especially of Central Europe, was born.

It was the decision of the Vatican to bring a new language

SLAVNOSTNA
MAŠA
Katedrala sv.
Mihaela
sobota, 29. 6.
ob 5. popoldne

SLAVNOSTNI
BANKET
Canadian Room
Royal York Hotel
sobota, 29. 6.
ob 6.30 zvečer

MAŠA
VZHODNEGA OBREDA
Band Shell
Exhibition Park
nedelja, 30. 6.
ob 10. dopoldne.

TORONTO JUNE 29-30

SPONSORED BY CANADIAN SLOVAKS

into the liturgy in the ninth century that, in my opinion, is laying the basic structure for mass in vernacular today, eleven centuries later.

It is up to us, the Slovaks scattered throughout diaspora, that the commemoration of this event is assigned by history. Canadian Slovaks will commemorate this history-making epoch on June 29th and 30th in Toronto.

Eleven hundred years ago Sts. Cyril and Methodius, together with their Slovak disciples and with the Slovak rulers Rastislav and Svatopluk, made Slovakia a cradle of Christianity through new Slavonic Byzantine Rite which later spread to other Slavs and flourishes until today among the southern and eastern Slavs and among at least half a million Slovaks. From our ancestors spread the new liturgical and literary language — a language that became a cornerstone for further cultural developments among all Slavs.

Even the greatest of nations would celebrate this eleventh

centennial of such an important anniversary with pride and enthusiasm. With sincere humility in our hearts, all of us living in Canada should be united this time in giving thanks to God for having chosen our forefathers to be first messengers of Christianity in that part of Europe, thereby becoming the cradle of the Slavic civilization.

It is with sadness that we must contemplate the destruction of the first Slovak state by the common efforts of the Germans, Magyars and Czech tribes. Had the Slovak state, together with the Church of Cyril and Methodius, endured longer, the shaping of Central and Eastern Europe would have no doubt run along different lines. A great Slavonic empire was rising to claim its place by the side of the Frankish Empire and would have provided a convenient centre around which all the Western and some of the Southern Slavonic tribes would have developed.

The cultural works of Sts.

Cyril and Methodius, however, survived the political disaster and continued for centuries to leaven the life of the Slavic nations. We firmly believe that the Cyrillo-Methodian spirit and Christianity will also survive today's Communist oppression. Therefore, besides commemorating the glorious deeds of Sts. Cyril and Methodius and of our ancestors, we will also manifest on June 29th and 30th our attachment to the Cyrillo-Methodian traditions which mean Christianity and independence for Slovakia.

Therefore, my fellow Slovaks, Slavs and Canadian friends, I cannot leave without emphasizing the fact that this event must be commemorated by all of us who are still enjoying the freedom of self-expression, because, only by preserving this heritage, we are advancing the cause of freedom and our civilization.

(This address has been delivered by Mr. S.B. Roman over the Slovak radio-programme on May 19th, 1963.)

Begunci ...

Po Trstu se je raznesla vest, da je zaprosil za politično zavetje v Združenih državah jugoslovanski trgovinski ataše na veleposlaništvu v Washingtonu, ing. Pečar, do lani ravnatelj tovarne motornih koles "TOMOS" v Kopru.

Ing. Pečar je užival v režimskih krogih zaradi svoje gospodarske sposobnosti velik ugled. Tudi Tito ga je cenil in je večkrat obiskal njegovo tovarno ter se dal slikati v njegovi družbi pri ogledovanju tovarniških naprav. V "TOMOS" k Pečarju je vodil tudi svoje odlične goste iz afriških, azijskih in vzhodnoevropskih držav. Celo Hruščeva je peljal tja, ko je bil 1. 1956 na obisku v Jugoslaviji. Zato je sedanjí korak ing. Pečarja vzbudil pravo senzacijo v slovenskih krogih v Trstu. Tembolj, ker so vsi smatrali Pečarjevo misij v Združenih državah za odlikovanje in povišanje, glede na njegove zasluge za režim in proizvodnjo. Pečarja pa so začeli do ločeni krogi iz partije napadati lani po znanem Titovem govoru 1. maja, s katerim je sprožil gonjo proti tovarniškim ravna teljem, češ da preveč zaslužijo. Vendar so Pečarja pozneje rehabilitirali. Iz dozdevno dobre obveščenih virov v Jugoslaviji zatrjujejo, da je le moral prebiti nekaj dni v zaporu v preiskavi, ker so ga obdolžili, da si je — gradil prerazkošno vilo in da je samo za parkete v njej izdal okrog 20 milijonev dinarjev. Tako vsaj zdaj govore, ko se je odločil za begunstvo. Vlada pa prepričanje, da si ga je gospodarsko dobro pripravil. Za politično zavetje v Združenih državah je zaprosil z vso družino.

V tujini je ostal kot begunec tudi trgovinski ravnatelj zagrebškega filmskega podjetja "Dubravka". To podjetje je zaslulo zadnji čas v finančne težave. Za begunstvo se je odločil baje v Nemčiji.

(SLOVENIA-PRESS)

Nevzdržno gospodarsko stanje v Jugoslaviji

Trst, sredi maja
Jugoslovansko časopisje pri naša pomirjujoče vesti o tem, kako se odstotki proizvodnje popravljajo. V resnici pa je gospodarsko stanje v Jugoslaviji kaotično in iz samih komunističnih krogov je slišati, da ne vidijo več izhoda iz njega. Prišlo je tako daleč, da zdaj v Sloveniji sploh ni mogoče dobiti jabolk in Tržačani jih pošiljajo sorodnikom v Slovenijo kot dragoceno darilo, če imajo n. pr. bolne otroke v družini. Pri tem je Slovenija, kot znano... bila dežela jabolk. Uvoz pomaranč so ukinitili in jih sploh ni dobili. Cene vsch izdelkov in pridelkov se nezadržno dvigajo. Država jih je skušala nekaj časa zadrževati, a se zdi, da je zadnji čas popustila, ker ni nič zaleglo. Sama laje slab vzgled. Iz tujine uvožene industrijske izdelke, ki jih doma ne pridelujejo, prodaja na 150 do 200% višjo ceno in še več.

(SLOVENIA-PRESS)

Bratovščina sv. Cirila in Metoda v Trstu

Zadnja številka škofijskega lista tržaške škofije sporoča, da je bila v škofiji uradno ustanovljena Bratovščina sv. Cirila in Metoda. V škofijskem vodstvu bratovščine so: dr. Stanko Janežič, predsednik; dr. Angel Kosmač, in g. Marij Gerdol, člana.

NAŠA APOSTOLA ...

SV. CIRIL IN METOD

Courtesy: "Novy Domov"

Koroški Slovenci pozdravljajo okrožnico sv. Očeta Janeza XXIII

Dne 16. aprila so v Celovcu zborovali zaupniki Narodnega Sveta Koroških Slovencev. Pretresli so znova kritičen položaj Koroških Slovencev, zlasti jih bridko boli zapostavljanje od strani Cerkvene oblasti. V Rim so poslali tri dve brzojavki:

Poslanica sv očetu

"Koroški Slovenci kot v Avstriji živeča manjšina s hvalečnostjo pozdravljamo okrožnico sv. očeta 'Pacem in terris' kot bistven doprinos k ohranitvi miru v svetu z obljubo neomajne zvestobe katoliški Cerkvi tudi v bodoče."

Narodni svet na državni sekretariat Vatikana

"Koroški Slovenci, zbrani na zborovanju Narodnega sveta koroških Slovencev, dne 16. aprila 1963 v Celovcu, pozdravljamo okrožnico svetega očeta 'Pacem in terris', ki se zavzema za zaščito narodnih manjšin v svetu. To tembolj, ker jezikovni predpisi celovskega ordinariata ne upoštevajo jezika družinske molitve in družinskega bogoslužja, v katerem vidimo izraženo tozadevno voljo staršev."

S spomin na smrt Janeza XXIII. objavljamo: Apostolic letter.

DVA ČASTNA INDIJANSKA "ČIFA" V ANTIGONISHU

Med letošnjimi študenti Coady International Instituta je bil tudi jezuitski pater Daniel M. Hannin, ki deluje že dolgo let med Očipva Indijanci blizu Sudburyja v Ontariju. S sabo je imel dve knjigi, ki sta povezani s slovenskim misionarjem škofom Barago. Obe sta še danes v rabi v vsakdanjem misijonskem delu. P. Hannin je izjavil, da je treba občasno razlagati jezиковno popolnost, ker je možno brati Baragovo razlago vere Indijancem iz knjige in vse takoj razumejo, četudi oseba ki jim bere knjigo, ne obvlada jezika popolno.

P. Hannin je pripravil za konec šolskega leta posebno presenečenje za ravnatelja in pomožnega ravnatelja Instituta. Izposloval je vse potrebne formalnosti, da je "čif" skupine Kačje Reke Očipva rodu William Measwasige poslal listine in peresna pokrivala msgr. Smythu, ravnatelju zavoda, ki je dobil pridevek "Bleščeče Sonce", in Franku Glasgowu, pomožnemu ravnatelju, ki je dobil pridevek "Vodnik". Slovesno ustoličenje je bilo na posebnem večeru, kjer so razne narodne skupine nastopile s pevskimi in zabavnimi točkami. Oba "čifa" sta sprva mislila, da je vse samo študentska šala in sta uvidela, da je stvar resna šele, ko sta sprejela originalne listine.

Coady International Institute je močno povezan z delom za inzboljšanje položaja Indijancev ne samo, ker ima med svojimi študenti vedno tudi misionarje, ki delujejo med Indijanci, marveč tudi s posebnimi tečaji, ki jih prireja za take misionarje. Pred kratkim je bil tak tečaj za redovnike—oblate v St. Albertu, Saskatchewan, med počitnicami pa bo podoben tečaj v Lebrétu, Saskatchewan.

ČASTNI DOKTORAT ZA MINISTRKEGA PREDSEDNIKA PEARSONA

Katoliške univerze Notre Dame v Indiani bo podelila 9. junija častni doktorat kanadskemu ministrskemu predsedniku Lesteru B. Pearsonu. Ministrski predsednik bo glavni govornik ob podelitvi diplom. Pridigo pri slovesni službi božji bo imel kardinal Raul Silva Henriquez, nadškof Santiaga, Chile. Med drugimi bosta dobila diplome Master of Art iz sociologije dva znana kanadska duhovnika: MacIver od Scarborough Mission Society iz Scarboro in preč. Shea iz Sudburyja.

AMERIŠKI ŠKOFJE BODO IMELI LETNE KONFERENCE V RIMU

Letos bodo vsakoletne konference škofov tako iz ZDA kot tudi iz Kanade v Rimu, ker bodo vsi tam za udeležbo na nadaljevanju 2. Vatikanskega cerkvenega zbora.

Škof W. E. Power, kancler univerze sv. Frančiška Ksaverija v Antigonishu podeljuje častni doktorat Ramonu Colon-Torresu, zelo aktivnemu zadržniku iz Puerto Rica.

ZADRUŽNIŠTVO - ENA NAJBOLJ ZAŽELENIH OBLIK SOCIALNE AKCIJE V SODOBNI DRUŽBI

Angleško govoreči katoličani praznujejo nedeljo, ki je najbližja 15. maju—obletnici znamenitih papeških socialnih okrožnic—kot nedeljo socialne akcije. To leto je izdala škofijska komisija za socialno akcijo posebno izjavo, v kateri so škofje v polni meri podprli zadržništvo vseh vrst. Kot posebno odliko so označili, da polaga veliko važnost na načelo, da mora gospodarstvo služiti človeku in pa na naprekinjeno vzgojo članstva, da more in hoče prevzeti svoj delež osebne odgovornosti za odločitve in poslovanje zadržug.

ROMEO MAIONE SE JE PRIDRUŽIL CLC

Predsednik Canadian Labour Congressa Claude Jodoin je sporočil, da je bil imenovan za pomožnega ravnatelja oddelka za mednarodne zadeve pri CLC Romeo Maione, dosedanj po-

Trije odlični teologi: Gregory Baum, O.S.A., iz Toronta, Bernard Cooke, S.J. iz Milwaukeeja in H.A. Reinhold iz Pittsburgha so predavali na študijskem tednu v Monastery blizu Antigonisha.

močnik ravnatelja Social Action Department kanadskih škofijskih konferenc.

Romeo Maione, ki se je rodil v Montrealu 1. 1925 (njegovi starši so italijanskega izvora), je bil aktiven v katoliškem delavskem gibanju. Bil je prvi predsednik kanadske YCW in pozneje predsednik mednarodne YCW organizacije. Kanadski škofje so ga poslali kot uradnega delegata v pripravljani odbor 2. laičnega kongresa v Rimu. Sedaj je tudi član novega pripravljane odbora za laični kongres, ki bo sledil zaključku 2. Vatikanskega cerkvenega zbora.

Na novem položaju bo sodeloval pri širjenju organizacij svobodnih in demokratičnih delavskih organizacij po svetu ter skrbel, da bodo člani kanadskih delavskih organizacij poučeni o mednarodnem položaju.

EVHARISTIČNI DAN V TORONTU

Torontska nadškofija bo praznovala 7. junija poseben evharistični dan, ki ga bo zaključila recitirana maša v Maple Leaf Gardens. Bogoslovci bodo položili v ciborije hostije za vse, ki bodo izjavili, da nameravajo sprejeti sv. obhajilo. Hostije obnem z vinom in vodo bo nesla posebna procesija na oltar tik pred darovanjem. Vsak udeleženec bo dobil tudi majhno brošuro z mašnimi molitvami in pesmimi, ki jih bo pela vsa občina. Sv. mašo bo daroval nadškof—koadjutor Phillip Pock.

VATIKANSKE ODDAJE ZA SEVERNO AMERIKO

Radio Vatican ima posebno četrturno oddajo v angleščini, ki je usmerjena proti Severni

Ameriki. Čas oddaje je vsak večer od 10.50 do 11.05 EDST na dolžinah 9.645 kcs (ali 31,10 metrov) in 7.250 kcs (ali 41,38 metrov). Dnevna oddaja prinaša tekoče novice. Za nekaj časa bodo pondeljke oddaje (začetek je bil 20. maja) posvečene Antigonishskemu gibanju. V prvi oddaji je bil vključen originalni glas enega voditeljev tega gibanja, prvega direktorja Extension oddelka univerze dr. Mosesa M. Coadyja.

• 70-letnico svojega rojstva je praznoval pred kratkim v domovini pesnik Janko Glazer.

• V ZDA je bilo po poročilu Internal Revenue Servicea 1. 1961 306 oseb, ki so prijavile nad 1.000.000 dolarjev letnih dohodkov. 1. 1932 je bilo samo 20 takih oseb.

APOSTOLIC LETTER

of His Holiness, John XXIII by Divine Providence, Pope, to the Venerable Brethren the Bishops of the Slav Nations in peace and communion with the Apostolic See.

On the occasion of the eleventh centenary of the arrival of Saints Cyril and Methodius in Great Moravia

To the Venerable Brethren, Bishops of the Slav Nations, John XXIII, Pope

Venerable Brethren: Health and Apostolic Benediction.

In the hidden design of God's Providence, the centennial celebration of a glorious event is taking place at the moment when the Second Ecumenical Council of the Vatican is being held. It also seems to be closely connected with the purposes of this general Council. It was just eleven centuries ago this year that the two noble Apostles, Saint Cyril and Saint Methodius, arrived in Great Moravia from Constantinople.

Certainly nothing can be more useful for individual nations, nothing more remarkable for the great benefit it brings than that, under the radiance of the Sun of Justice, the light of the Gospel shine forth on the people (cf. 2 Cor. 4, 6) and thus a new members enter into the Christian family. Such an event, so worthy of special remembrance, had its beginnings among the Moravians and the Slovaks, and later among the many other Slav nations due to the providential arrival of these great men.

It is never proper to keep silent about heavenly blessings. That that is particularly true when it comes to solemnly recalling that families of nations have been granted the dignity by God, Who is rich in mercy (cf. Eph. 2,4) of being transferred to the kingdom of His beloved Son (cf. Colos. 1,13) and of being adorned with the nobility of Christians.

For this reason, Venerable Brethren, Bishops of the Slav Nations, We have decided to send this letter to you in order to make some reflections upon so glorious event and through Our fatherly and loving exhortation, to urge you and the clergy and people entrusted to your care, to celebrate it with a worthy and reverent tribute. It will be your task to arrange that, with fitting tribute, there be presented to each of your flocks the life, the talents, the journeys, the accomplishments, the labors and fatigues which Saints Cyril and Methodius underwent in order to convert them to Christ and to lead them more and more towards a human and civilized culture. It cannot be denied that other efforts towards the same end were made in those regions by other men before them. But the results obtained were meager and delayed and looked forward to a more outpouring of divine grace, there would come the acceptable time and the day of salvation (cf. 2. Cor. 6,2).

Should anyone seek to know the principal reasons why the apostolic efforts of Saints Cyril and Methodius bore such prolific fruit he will easily understand that it was a result of the fact that they were "poor in the world's eye to be rich in faith" (James 2,5), "men rich in virtue and zealous for perfection" (Eccl. 44,6), united to the See of Peter and dedicated to it, truly and completely Catholic and Apostolic in every sense of the word. The praise due them was clearly expressed by Our Predecessor of happy memo-

ry, Pius XI, in the words: "Why are we surprised if Cyril and Methodius — whom we can call sons of Orient, Byzantines by nationality, Greeks by birth, Romans by mission, Slavs by the fruits of their apostolate — made themselves all things to all men that all might be gained to the unity of the Catholic Church? (Apostolic Letter to the Archbishops and Bishops of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes and of the Republic of Czechoslovakia, A.A.S. (1927, 95).

It will be helpful for Us to examine, even if briefly and summarily, the accounts, which narrate their history. They were born in Thessalonica, twin brothers, equal in their zeal for the faith, different in the talents with which they were gifted. One distinguished himself as a magistrate, the other in the study of philosophy. Both, after devoting themselves among various dangerous circumstances to laborious secret missions among the Arabs and Khazars, retired to the solitude of Mount Olympus in Bithynia. Sent by Michael III., Emperor of Byzantium, to Rastislav, Prince of Great Moravia, who had asked him for worthy preachers of the Gospel, they were received with tremendous joy and, without delay, they took up the evangelical mission to which they had devoted themselves. In a short time, a great harvest sprang up in a remarkable manner. It happened easier by the fact that a newly created alphabet was used to express the language of the Slavs and that it was into their own language that the sacred books of the Old and New Testaments as well as the liturgical books of both the Roman and the Byzantine rite were translated.

When both brothers came to Rome to give an account of their activities to the Roman Pontiff and to receive directives about what was to be done, they were received with every honor by Hadrian II. The same Sovereign Pontiff, after recognizing the unaltered orthodoxy of the faith of the two heralds of the Gospel, saw to it that Holy Orders were conferred upon Methodius and some of their disciples. When Cyril, mature in virtue more than age, died at Rome a short time afterwards, he was given a solemn funeral and his body was placed within the city in the church of St. Clement with the highest honors. Methodius, however, was appointed Archbishop of Pannonia and Great Moravia and also received the charge of looking after the spiritual progress of the Slav nations as Papal delegate.

This holy man undertook his new work with a strong and courageous spirit. First of all, he established and strengthened, with due moderation, the ecclesiastical discipline of his territory. He then undertook arduous journeys throughout this vast region and he instructed in the Christian faith, in addition to the Moravians, Slovaks and Slovenes, also the Bohemians, Poles and Croats and, through disciples trained by him, the Serbs, Macedonians and Bulgarians through whom the Ukrainians, Russians and white Ruthenians also received instruction.

We do feel that we should pass over the return of Methodius to Rome in order to vindicate himself properly before John VIII for having introduced the Slav language into the sacred ceremonies. There he was absolved of every accu-

sation. Confirmed in all the offices entrusted to him by Hadrian II, in particular the Slav mission, he carried them out with even greater zeal.

In fact, he always considered it a holy and sacred thing to be firmly attached to the Roman Church by the strictest bonds of charity and faith and to exercise his sacred ministry in reverend obedience to the Apostolic See which is the support of truth and Christian unity.

After undergoing many labors and sufferings for the name and glory of Christ he finished his earthly life on the 6th of April, 885, and was buried in the principal church of Great Moravia.

The religious veneration, the great honor and renown of Saints Cyril and Methodius sprang up and spread far and wide across every age and through every place. This induced Leo XIII to extol the special praises of these brother Apostles in his encyclical letter "Grande Munus". The same Roman Pontiff decreed that their feast day and veneration should be extended to the entire Church so that, set into the candelabrum of the Church of God, they might give forth a more brilliant light.

Since We are moved by the same respect as that of Our Predecessor and the conditions of the present age as well as the anniversary being commemorated demand it, we wish and desire that, inspired by a reverent zeal, you and all your countrymen who bear the name of Christian, raise eyes and minds to these holy and heavenly helpers as to friendly stars. The more necessary for you to have the divine help close at hand, and not mere human help, the more you should rely on their intercession. For in heaven they continue, by their powerful prayers, to keep close to the demands of the enterprises they undertook and their provident love, far from being quenched, keeps watch even more diligently.

You know, Venerable Brethren, that with fervent desires we have striven and labored so that the Orientals who glory in the name of Christian separated from the communion of the Apostolic See may be zealous towards reestablishing it and that by gradually fulfilling the prayer of Christ, unity of one flock and shepherd may be realized.

The desires of the Second Ecumenical Council of the Vatican, at which — bringing pleasure to the heart and the promise of fair hope — even observer delegates of the separated churches have been present, reach out toward the same end.

The voice of the times is the voice of God. By more than one indication and by arguments which are not few nor insignificant, it seems to urge and impel towards the desired restoration of this communion and peace.

In the most noble and useful cause of reestablishing harmonious bonds in the unity of integral faith, from which there will undoubtedly be born a new order of happiness in the Christian world, the things which unite both sides are much greater than those which separate them. Now both must prepare the roads which will be of solid construction and which, if there will be mutual understanding and fraternal charity, will lead to the desired success. This ea-

(dalje na četrti strani.)

LJUBLJANA

Posvečenje dr. Jožeta Pogačnika za pomožnega škofa

Sveti oče Janez XXIII. je dne 11. februarja tega leta izbral prelata in stolnega kanonika dr. Jožeta Pogačnika za pomožnega škofa ljubljanskega. Novi škof se je rodil dne 28. septembra 1902 v Kobarju. Klasično gimnazijo je končal v Ljubljani, kjer je bil gojenec Marijanišča. Bogoslovje je študiral v Innsbrucku v Avstriji, kjer je naredil tudi teološki doktorat. Kaplan je bil v Kranju in v Trnovem v Ljubljani. Leta 1937 je postal ravnatelj bivšega Marijanišča v Ljubljani. Deset let je bil urednik publikacij družbe sv. Mohorja. Od leta 1945 je stolni kanonik v Ljubljani.

Posvečenje novega pomožnega škofa je bilo 7. aprila. Posvečevalec je bil zagrebški nadškof dr. Seper, asistiral pa sta senjski škof dr. Burčič in mariborski škof dr. Držek. Navzoč je bil tudi beograjski pomožni nadškof dr. Bukatko in koperski administrator msgr. Kjuder. Goriškega nadškofa Pazngrazia je zastopal Arthur Zalatel.

Geslo novega škofa je: "Glej, Tvoj sin", besede, ki veljajo Materi božji. Zlati križ, verižica in prstan novega škofa so dar sv. Očeta.

PISMO IZ SLOVENIJE V CASKETU

Antigonishki tednik je objavil med pismi uredniku 16. maja t.l. naslednji dopis iz Ljubljane:

Sir: Received copies of your newspaper and thank you very much. By chance I found address and wrote.

I would like to hear from readers who would like to exchange unused stamps. I also should like to get second-hand LIFE magazines. For a year of LIFE I can offer hospitality free of charge for 15 days for a tourist travelling in our country.

Miss H. Ocho
Yomovu 34
Ljubljana
Yugoslavia.
Pravilni naslov bi moral biti: Jamova 34.

DR LAMBERT EHRLICH PARIŠKA MIROVNA KONFERENCA IN SLOVENC

KOROŠKO VPRAŠANJE (Nadaljevanje)

Vsebinsko glede Koroške v teh je bila bistveno drugačna kot v prvi 'epreuve'. Medtem ko so v Clauses politikah z dne 27. maja in v Frontiere d'Autriche z dne 28. maja Karavanke se bile označene kot meja med Avstrijo in našo državo, in za celovški bazen velja v teh 'epreuves' da je 'reserve'. Samo omenitev točke Strojna (Pasus v Frontiere d'Autriche se glasi: De l'extremite orientale de la frontiere austro-italienne, determinee comme il est dit ci-dessus et jusqu'a la cote 1054 (Strojna): une ligne qui sera determinee ulterieurement par les principales Puissances Allies et Associees.) v Frontiere d'Autriche in točke Pliberk, (Pasus v Compte rendu: Frontiere du Sud: Avec l'Italie une ligne a fixer ulterieurement par les principales Puissances Allies et Associees. Dans la partie occidentale, de la frontiere avec l'Eat Serbe, Croatie et Slovene: une ligne devra etre fixee de la meme maniere. Dans la partie orientale, la frontiere passant juste a l'est de Bleiburg, traverse la Drave, etc.... La question du bassin de Klagenfurt est reservee.) v Compte rendu, ki bi se moral prečitati v plenarni seji 29. maja je še vedno pustila možnost Karavank kot meje odprto.

Na podlagi teh novih 'epreuves' je min. Zolger za plenarno sejo 31. maja priredil protestno izjavo, ki jo je dr. Trumbić prečital. Izjava povdarja v delu, ki se nanaša na Koroško, da ima delegacija vtis, da hočejo vesele izriniti našo državo iz Koroške. Z bridkosti mora delegacija ugotoviti, da so nam Nemci hoteli dati več kot ententa, kajti po Pfandlerjevemu predlogu bi bila Drava meja, medtem ko nam točke Pliberk in Strojna vsiljujejo slutnjo, da ententa še vedno misli na Karavanke. Delegacija brezpogojno vstraja pri svojem predlogu z dne 20. maja 1919.

Dr. Breje, ki je prisostoval delegacijski seji dne 30. maja, je zastopal stališče, da naj delegacija revidira svoje zahteve v tem smislu, da zahteva ves bazen, češ, da konferenca ni sprejela našega minimalnega programa, zato imamo tudi mi proste roke. Stilizira naj se vsaj formula, ki izraža, da naj se nam da celovški bazen kot kompenzacija za naše bridke žrtve.

Toda ob tem času so velesile je bile napravile meritorne sklepe tako glede meje, kakor tudi glede plebiscita. Conseil des Dix je o tem sklepal 30. maja popoldne. Na plenarni seji pa naša delegacija še ni vedela za rezultate teh sklepov. Min. Zolger je zvedel zanje šele 3 minute pred koncem seje iz novih 'epreuves', ki jih je tisk konferencie St. Quentin na izrecno zahtevo zaupno izročil g. Vošnjaku. Zaradi tega delegacija ob tej priliki se ni mogla zavzeti nobenega stališča. Te 'epreuves' (Partie II, Frontieres d'Autriche, 4e epreuve z dne 30. maja 1919 in Partie III, Clauses politiques, 7e epreuve z dne 31. maja) so kazale situacijo spet drugace: (1). Med Avstrijo in državo SHS še ni določena nobena meja, obstoja pa sporno ozemlje, 'region de Klagenfurt'. (2). Ta region de Klagenfurt (prej bassin de Klagenfurt) ima na zahodu druge meje kot prej, namreč kota 871 na Osojskih Turah — kota 717 Rudnik vzhodno od Blaškega jezera — kota 2143 (Mittagskogel) — Karavanke do Usove. Na ta način je ves sektor med Dravo, Berntal, Karavanami in Blaškim jezerom (torej vsi Rošek, Ledence, St. Jakob, Podgorje) bil na novo pridelen celovskemu bazenu. (3). Za 'region de Klagenfurt' je bil zdaj določen formalni plebiscit, ne več samo nebulozna konzultacija.

Pogoje za plebiscit je konferenca povzela po vzorih nemške pogodbe. V glavnem so sledeči: Mednarodna komisija peterih članov bo izvrševala administrativno oblast in ukretilav se potrebno za varnost in pravilnost plebiscita. Posluževala se bo pri

tem organov iz domačega prebivalstva. Glasovanje bo globalno, termin za plebiscit še ni določen.

Sklep je pomenil objektivno gotovo nek napredek v primeri s sklepom z dne 26. maja, kajti Karavanke so izginile kot meja in Celovski bazen je bil zdaj vsaj sporno ozemlje. Toda Conseil des Dix spet ni upošteval našega stališča, ki je bilo proti vsakemu plebiscitu, pa tudi ne stališča teritorialne komisije, ki se je izrekla že pred 30. majem za naš predlog z dne 20. maja in to celo v soglasju z italijanskimi glasovi. To trdovratno stališče Conseil des Dix je razlagati s tem, da se Wilson na noben način ni dal odvrniti od plebiscita. Tardieu je takoj po seji Conseil des Dix 30. maja poskušal še osebno intervenirati pri Wilsonu, a ta ga je zavrnil rekoč: 'Jaz sem poslal posebno komisijo na Koroško, a Francozi in Angleži jo niso! Spet je torej bila Milesova komisija, ki je blokirala naše delo.

5. RAZVOJ POGAJANJ DO CETRTEGA SKLEPA CONSEIL SUPREME, 4. JUNIJA 1919.

A) Stališče konference namir vojaškim dogodkom na Koroškem

V istem času, ko je Conseil des Quatre v Parizu odločil koroško vprašanje v tem smislu, da se mora izvršiti globalni plebiscit v celem celovškem bazenu, se je vršila na Koroškem jugoslovanska ofenziva, ki je v dveh dneh na celi črti dospela do Drave. Ta ofenziva je konferenco vznemirila in je 31. maja Conseil Supreme naslovil na belgradski vladno energičen protest proti tej akciji. To se je zgodilo dan nato, ko je Conseil des Quatre na konferenci odločil proti nam.

V pojasnilo tega položaja je treba poseči nekoliko nazaj. Ko so Nemci od 3. do 8. maja svojo ofenzivo zaseli celo Koroško, so takoj predlagali pogajanja za premirje, da bi si na ta način zagotovili svoje uspehe. Bili so se narne energične jugoslovanske protiofenzive. Vlada države SHS je na to ponudbo pristala in pogajanja za premirje so se vršila od 10. do 16. maja v Celovcu.

Delegati SHS (podpold. Nedić, šef štaba Dravske divizijske oblasti, Lokar, kapetan gen. staba, dr. Drušković, tajnik deželne vlade) so po instrukcijah vlade predlagali za bazo premirja status quo pred 29. aprilom. Nemci

pa so predlagali deželno mejo med Kranjsko in Koroško, to je črto, do katere so oni 8. maja zasedli. Tekom pogajanj so popustili toliko, da so 16. maja predlagali črto Drava-Freibach. Ker so naši delegati to odklonili, so Nemci predlagali, naj se obe stranki obrneta na mirovno konferenco, da ta takoj določi definitivno mejo med obema državama. Na to so se pogajanja prekinila.

Nemške čete so takoj po prekinjenih pogajanjih napadle naše postojanke na Jezerskem in tudi v SI Gradcu so njihovi zrakoplovi vznemirjali našo črto. Ker so Nemci vsled svojega sunka do Slov. Gradca ogrožali celo našo štajersko fronto, so naše čete dne 29. maja napravile protisunek ter potisnile nemške čete do Dravograda.

Avstrijska delegacija, ki se je bila 14. maja namestila v St. Germain en Laye, je takoj začela pošiljati konferenci enostranske informacije glede dogodkov na Koroškem. Hotela je na vsak način angažirati velesile, da bi prepričali kako resno jugoslovansko protiofenzivo. V ta namen je poslala dve not, prvo 22. in drugo 26. maja.

V teh notah delegacija trdi, da se Avstrija ne nahaja v vojnem stanju z državo SHS, da so pa jugoslovanske čete izvršile razna nasilja na štajerskem in na Koroškem. Avstrija se je v interesu miru zadovoljila s tem, da je napravila samo diplomatske korake pri vladi SHS in pri velesilah, a z orožen se ni hotela braniti. Nemška majška ofenziva torej za njo sploh ne obstoja, oz. jo v notih z dne 22. maja razlaga na sledeči način: Med jugoslovanskimi četami na eni strani in prebivalstvom kakor tudi koroško teritorialno nilico na drugi strani, je zaradi lokalnih incidentov, katerih povzročitelje je težko določiti, prišlo do bojev. Ti spontani izbruhi so imeli za posledico med drugim bombardiranje Dravograda in okolice, ki se nahajata že tri dni pod ognjem jugoslovanskega topništva. Da bi pridobila konferenco za ureditev te zadeve, se delegacija sklicuje na humaniteto. Zahteva tudi, naj bi konferenca dala priliko, da bi državni kancler Renner in še dva člana avstrijske delegacije ustmeno mogla dati tozadevne informacije.

Podobno demaršo, a v na-

sprotne smislu, je 25. maja napravila tudi naša delegacija. Nota, ki jo je sestavil dr. Rybar, predlaga, naj konferenca z obzrom na grozodejstva nemške soldateske (priloga Pillages) odredi, da bi jugoslovanske čete zasedle cono A, da se na ta način zaščiti slovensko ljudstvo pred nadaljnjimi nasilstvi. Nota opozarja, da bo sicer morala naša vlada nastopiti s silo. Delegacija je istočasno obvestila o teh grozodejstvih Conseil Supreme.

Zanimivo dejstvo je, da velesile niso reagirale na te naše korake. Na vse naše priitbe gledn nemške ofenzive, ki smo jih že 7., 10. in ponovno 25. maja naslovili na nje, niso napravile nobene intervencije na Koroškem. Ko se je pa 28. maja začela resna jugoslovanska ofenziva in ko je avstrijska delegacija 29. maja protestirala proti tej ofenzivi, je konferenca, kakor smo že zgoraj omenili, poslala 31. maja protest belgradski vladi, v katerem zahteva umik jugoslovanskih čet do Karavank in do Meziške doline ter izjavlja, da bodo zavezniške čete zasedle to ozemlje. Ta protest je pa tudi značilen zato, ker trdi, da so Jugoslovani znova začeli s sovražnostmi, ki so prenehale januarja in da jugoslovanske čete nadaljujejo ofenzivo čeprav so Avstriji ponudili pogajanja in apelirali na odločbo konference. Tako samolastno postopanje zna samo škodovati Jugoslovanom.

B) Jugoslovanska ofenziva na Koroškem.

Jugoslovanska ofenziva, ki se je začela 28. maja, je napredovala v petih oddelkih: Labudski, Koroški, Jezerski, Ljubeljski in Jeseniški. Koroški, Jezerski in Ljubeljski odred so napredovali brez znatne ovire do Drave. Na največji odpor je naletel Labudski odred pod generalom Majstrom, ker je prišlo pri Labudu 1500 kmetov Nemcem na pomoč. Jeseniški odred je vsled neugodne pozicije v karavanskem tunelu in nad tunelom igral pasivno vlogo.

Ker so 30. maja stale naše čete že blizu Velikovca, so Nemci predlagali pogajanja za premirje. Naša vlada je ta predlog sprejela in pogajanja so se vršila od 4. do 7. junija v Kranju in v Ljubljani. Nemški zastopniki (konzul Max Hoffinger, podpol. Siegmund Knaus, major Joseph Heyer, ritmister Jakob

Heinlein) so prispeli 2. junija v Kranj. Jugoslovanski zastopniki (šef gen. štaba dravske div. Nedić, gen. Rudolf Majster, kapetan Djordje Glišić, podpredsednik dež. vlade dr. Zerjav) so prispeli 4. junija.

Naša delegacija je stavila kot pogoj premirja, da se ustvari nevtralni pas, kamor naj spada mesto Celovec, tako da bi tekla južna demarkacijska črta od Vrbe po južnem bregu Vrbskega jezera, Glinica, Glina, Krka in potem meja velikovškega okraja. Nemcem se je obljubilo, da se Celovec ne zasede, ako sprejmejo naše pogoje do polnoči 5. junija. Ker Nemci niso podali brezpogojne izjave v določenem času, no naše čete 6. junija zasedle Celovec. Delegacija je zaradi tega spremenila pogoje v tem smislu, da je spadal Celovec z Gosposveto še v našo demarkacijsko črto. Te pogoje so stavili 6. junija ob pol treh popoldne kot ultimatum, ki ga morajo Nemci sprejeti do pete ure popoldne. Nemci so podpisali to pogodbo v konceptu na seji ob štirih pop. v Ljubljani. Ko bi pa Nemci bili morali isti večer podpisati nadaljne izvide čistopisov pogodbe, so se tega branili in so podali na tej seji kakor tudi na zadnji seji 7. junija v Kranju izjavo, da so bili, ko so morali podpisati pogodbo, v zmoti glede glavne točke pogodbe, namreč, da ne smejo razpolagati z ozemljem celovškega bazena. Ententa, tako so izjavljali, si je pridržala razpolaganje s tem ozemljem ter je bila določila, da se morajo nemške čete umakniti na severni, jugoslovanske čete pa na južni rob tega ozemlja. Obenem so dolžili jugoslovanske delegate, da so naše lašč prepričali italijanskemu ritmistrju Hennslerju, ki je bil namenoma poslan od ententne komisije za premirje na Dunaju, da obvesti nemške delegate o odloku entente, da ni mogel priti v stik z njimi. Dne 7. junija je dunajska vlada brzojavno prepovedala nemškim delegatom podpisati katerokoli pogodbo, ki bi nasprotovala določbam konference. Omeniti je treba, da je v podpisnem konceptu pogodbe pridržala ratifikacija obeh vladam, dunajski in belgradski, tekom 20 dni to pa vsled tega, ker so naši zastopniki imeli omejena pooblastila, namreč pod rezervno naknadne ratifikacije vlade, medtem ko so nemški za-

stopniki imeli polna pooblastila.

Prilagoditi sledi:
C) Prizadevanje nase delegacije za spremembo sklepa Conseil Supreme z dne 30. maja.

KJE SMO — V DOMOVINI?

V Ljubljani gre zdaj med komunisti samimi debata o idealizmu in materializmu, sprčo tega, da se mladina oddaljuje od idealov "revolucije". O tem bo treba tudi z naše strani spregovoriti, kako so predvsem mlajši ljudje siti materializma, kako so siti propagande in vsega tega, kar je prinesla "osvobodilna" zmaga; začelo se jim je tožiti po tem, kar je "odnesla". Primorež Kozak, sin urednika materialistične Sodobnosti pred vojno, predsednika Slovenske kom. poslanske zbornice, je v glasilu mlajših, Perspektivah napisal članek "Na rob vatikanskemu koncilu", kjer je med drugim dejal: "Že nekaj let je slišati in videti, kako vpliv verstva med našimi ljudmi narašča. Izjave kažejo, da je otrok, ki obiskuje jo verouk, vse več in so se ponekod že formulirale prave verske sole. Vse večkrat slišim o novomašinskih posvečenjih, ki jih spremljajo prava ljudska slavlja v dobrem pomenu besede. Slišijo se trditve, kako je število ljudi, ki odhaja v bogoslovje, vsako leto višje, sami pa tudi opažamo obisk cerkva, ki je vse prej kot majhen.... Kje smo? Ali bralec sam ne čuti, kako iz negativne slike predvojnega verskega življenja, ki so ga valovi iz leta petinštiridesetega pustili na pesku, vstajajo zanj negativni obrisi?... Res je, da je verska morala metafizična, vendar je morala, ki človeka notranje razčlenjuje, ga uči ločiti laž od resnice in ustvarja v njem osnovno potezo človečnosti — razpon med bitjo in ničem v človeku, da ne govorim o tradiciji, ki je zlahten element življenja vsake človeške skupnosti.... Zakaj smo vse to izgubili?"

To vprašanje je že nostalgija. Je že odklon od komunizma, ki je vse to zavedno uničeval.

Ko sem to bral, sem se spomnil besed tajnika poljske kom. stranke Kitolda Jarosinskega, ki je na shodu Zveze študentov v Varšavi jezo očitil mladini, da "ni več marksistična, da živi v daljni preteklosti" in da je položaj na univerzah "v najvišji stopnji nezadovoljiv". Glas SKA 15. 3. 63. stran 1.

GRADIVO ZA ZGODOVINO SLOVENCEV

NAROD IN VOJSKA PRED 18. LETI

Moj sosed v emigraciji, g. dr. Marjan Zajec, bivši glavni tajnik JNS in član Narodnega odbora je tako srečen, da je prinesel v emigracijo nekaj originalnih dokumentov iz časa druge svetovne vojne. G. dr. Zajec je bil tako priazen, da mi je dal nekaj dokumentov na vpogled z dovoljenjem, da jih neizpremenjene in v CELOTI objavim, za kar se mu prisočno zahvaljujem.

Tako dajemo v javnost nekaj originalnih zapisnikov o razgovorih, ki sta jih imela tajnika Narodnega odbora s komandantom slovenske "ilegale" g. gen. Prezljem ("gen. Andrej"). Ti zapisniki se nanašajo na občutljivo problematiko odnosov med politiko in vojsko ter nam podajajo v jasni luči okoliščine, v katerih se je pred 18. leti reševalo to vprašanje. Namen te objave je, da nudim nepokvarjeno zgodovinsko gradivo za temeljito znanstveno preučevanje vojno političnih problemov slovenskega naroda.

LOH

Ključ za osebe:

Novak — dr. Smajd
Kunec — dr. Zajec
delegat Marko — g. Heinricher, Mihajlovičev civilni komisar pri generalu Prezljju
222 — dr. Zajec
202 — dr. Smajd
major Savo — neki srbski oficir, ki je služil pri gen. Prezljju.

Pro memoria.
V sredo 27.12.1944 je poslal gen. Andrej željo, da bi rad naslednji dan v četrtek 28.12.1944, govoril

z obema tajnikoma N.O. ter se bo teh razgovorov udeležil tudi delegat Marko. Po hitrem obvestilu dr. Kunca je bila želja sprejeta in določen čas za razgovor v četrtek dne 28.12. 1944 po 18. uri.

V četrtek dne 28.12. 1944 kmalu po 18. tih prideta gen. Andrej in delegat Marko. Navzoč sta bila oba delegata NO Novak in Kunec.

Razgovor je začel gen. Andrej z vprašanjem, kako stoji stvar z Narodnim odborom. Kunec mu je odgovoril, da je NO ustanovljen in tudi napravljen dogovor z obema najmočnejšima političnima strankama SLS in JNS, medtem ko se je SSJ udeleževala po svojem zastopniku razgovorov, a vsled nekih notranjih nesoglasij še ni pristopila, pa da bo dobila od ostalih dveh strank sporočilo o ustanovitvi in poslovanju NO-o v Narodnem odboru. Temelj deha NO je narodna izjava, ki stoji na stališču državno-pravne združitve vsega slovenskega narodnega ozemlja v Zedinjeno Slovenijo, ki je kot narodna država sestavni del federativne, na demokratični podlagi in socialno pravične urejene kraljevine Jugoslavije pod dinastijo Karadjordjevičev in katera narodna država je nositeljica pravic in obveznosti in so zvezni oblasti le prepuščene pravice in naloge, ki so ji določene z zvezo ustavo. Z narodno izjavo se zahteva tudi temeljita socialna in gospodarska preosnova človeške družbe tako, da bo socialnim slojem, družinam in posameznikom priznana njih socialno gospodarska funkcija in jim omogočeno človeka vredno življenje.

NO izvršuje na vsem slovenskem ozemlju, ki pride v Zedinjeno Slovenijo, pravice suverena in najvišje upravne oblasti, dokler ne nastopijo urejene razmere.

Kunec da prebrati gen. Andreju Narodno izjavo.

Po prebranju iste pove še Kunec, da je to izjavo podpisalo do 21.12.1944 s strani SLS 109 najvidnejših predstavnikov slovenskega javnega življenja, kakor je to razvidno iz posebne statistike, ki mu jo Kunec prebere ter od 19 pravitakšnih zastopnikov s strani JNS. Tako je Narodnem odboru dana vsa potrebna javna in narodna osnova.

Kunec je še povdaril, da obstoji posebni dogovor, po katerem je omogočen vstop vsaki slovenski politični stranki, ki stoji na jugoslovanskem državnem, slovenskem narodnem in federativnem stališču ter na protikomunističnem temelju ter sprejema načela narodne izjave in posebenega dogovora z dne 29.10. 1944. Organi NO so: plenum, ožji odbor in predsedstvo. Plenum šteje 7 zastopnikov SLS, 5 JNS in 1 socialista, odnosno toliko več, kolikor bo pristopilo novih članov, pri čemer se število zastopnikov SLS vedno poviša za toliko, kolikor bo na drugi strani pristopilo, ozir. vstopilo novih zastopnikov. Ožji odbor obstoji iz sedem zastopnikov, od katerih pripade SLS štirje, drugim političnim strankam pa trije zastopniki. Predsedstvo obstoji iz štirih članov predsednika, ki pripada SLS, podpredsednika, ki pripade drugim političnim strankam, začasno pa, dokler ne vstopijo druge politične stranke in če bodo

tudi kasneje tudi nove stranke s tem zadovoljne, stranki JNS, ter iz dveh tajnikov, od katerih enega prosto v svojem področju imenuje SLS, drugega pa na enak način JNS, obe iz vrst članov NO.

Gen. Andrej (in pritrjujoč tudi delegat Marko Andrejevim izjavam) je rekel, da je Narodna izjava in dogovor v redu, da NO mora imeti vse pravice — tudi suverenske — vsled česar je v Narodni izjavi povdarjeno stališče popolnoma v skladu z njegovim gledanjem na sedanji položaj. Povdaril je, da je vojska le instrument narodne politike, ne pa kak poseben politični pokret in tudi ne sme biti vojska nobeno sredstvo za poedince ali kako skupino, ki bi hotela preko vojske priti do raznih političnih položajev. Vojska mora ostati strogo depolitizirana in varovati le narodne interese slovenskega naroda. Kot slovenski general in poveljnik slovenske armade sprejema v celoti vse zahteve Narodne izjave.

V zvezi s tem je Kunec povdaril, da vsebujejo te pravice NO tudi vse, kar iz tega izvira, med drugim vrhovno poveljstvo nad slovensko oboježno silo, pri čemer NO nikakor ne misli iti preko gen. Andreja, ki ga postavil tudi za poveljnika slovenske narodne vojske. Ker gen. Mihajlovič nima v pravnem oziru nobene podlage za svoje delo, niti ni priznan od kralja ali pooblaščen od vlade za izvajanje kakršnekoli oblasti na jugoslovanskem ozemlju, ga je smatrati kot zasebnika, ki vrši nek pčret in vodi neko politiko. NO za Slovenijo pa hoče Mihajloviča legalizirati kot načelnika štaba vrhovne komande, ki pripada kralju, in mu tako dati na slovenskem ozemlju formalno legitimacijo. Nato pove Novak na prošnji Kunca v glavnih obrisih

besedilo nekega zasebnega načrta o ustanovitvi slovenske narodne vojske ter povdari načelo, da je vrhovni poveljnik NO, ki more prenesti poveljstvo oseb, ki nosi naslov: Poveljnik SNV. Z vrhovnim poveljnikom jugoslovanske vojske ali z načelnikom štaba vrhovne komande vzdržuje zveze izključno NO za Slovenijo. Zastava je slovenska tribarvnica, poveljevalni jezik slovenski.

Kunec nato prosi gen. Andreja, naj napravi v tem pogledu vse potrebne načrte uredb in pravilnikov, vmes še povdari, da NO pristoji tudi izključna pravica napredovanja in postavljanja poveljnikov. Andrej izjavi, da je pripravljen to napraviti, vendar ne more brez vsakih osnov. Rabil bi zato vsaj bivše jugoslovanske zakone, uredbe in pravilnike, ki jih ima pri rokah in prosi zato, naj mu iste Kunec oskrbi, kar slednji obljubi.

Na posebno vprašanje delegata Marka, kdaj bi bilo urejeno gnotno vprašanje do že obstoječih oddelkov na terenu, je Novak odvrnil, čim bodo urejene te zakonitosti s strani NO in bodo izvršene formacije in imenovanja ter postavitve, je Kunec vskočil v besedo in rekel, da z ozirom na finačne težkoče in glede na vseh točkah dosežen sporazum da začasno JNS znesek 200.000 Lir, ki ga bo v prihodnjih dneh dobil po znanem kanalu.

Ljubljana, dne 29. decembra 1944.

Pro memoria
Razgovor dne 12.2. (podeljek) 1945 med 202 in 222 in maj. Savom.

Začetek ob 1900, konec ob 2030.
Po uvodnem pozdravu in predstavitvi 22 maj. Savom, slednji izjavi, da se že poznata iz Jugoslavije, ko sta bila skupaj s kap. Petrovičem, ki je sedaj nekje v zamejstvu.

Nato 222:
Danes bo treba razčistiti nekatera načelna vprašanja.

gen. Andrej:
(Z osornim glasom) Ne bo treba nič razčistiti. Dati bo treba denar, zunaj ljudje trpijo, so brez vsega. Thenutek nato je bilo vse tiho.

Nato 202:
Kako, ali ste nas postavili kar pred gotova dejstva. Zvedel sem, da je v sredo Marn (6.2.) prejel od Nemcev obloko in hrano ter da domobranci prehajajo iz domobranskih edinic k Marnu z temeljitvijo, da pri Marnu ni Utemceva. Marn ima po pripovedovanju domobrancev, ki so mu dostavili hrano in spremo, okrog 300 ljudi. Vse to mi je povedal nadpor. Kovač, ki vodi za Ilovarjem obveščevalni oddelček pri slov. domobranstvu. Ali Vam je to znano ali pa dela Marn to na svojo roko?

Gen. Andrej:
To so gole neressnice. Ta domobranska poročila so vedno netočna. Marn in še drugi odred sta bila po moji odredbi na Dolenjskem, kjer sta vršila propagando. Prejel sem od Marna kot komandanta bataljona poročilo, da se je njegov bataljon vrnil iz Dolenjskega, kjer ni imel nobenih spopadov s partizani, ker jih ni bilo, da pa je zato s svojimi ljudmi vršil propagando, ki je uspešna. Sporočil je, da je spotoma 10 njegovih ljudi prešlo k domobrancem, a je to rekompenziral s tem, da je prešlo od domobrancev v njegov bataljon nekaj ljudi (trije), medtem ko je sedem ljudi dobil za svoj bataljon tekom svojega pohoda na Dolenjsko. Sporočil je, da je bilo povsod najlpše razpoloženje med njegovimi vojaki in domobranci. Tudi je sporočil, da je vedno pripravljen poslušati in izpolnjevati povelja komandanta

Slovenije. Povabil sem ga že na razgovor zaradi nekih vesti o njegovih zvezah z Nemci, a ne pride na tak razgovor. Če kaj dela Marn z Nemci, dela to brez vednosti in odobritve nadrejene komande. Zato je treba z njim to vprašanje urediti. Ponovno bom zahteval, da pride na razgovor, da to vprašanje razčistiva.

202:
Kako pa je s stotnikom Debevem? ali je v redu? Ali ima kake zveze z Nemci?

gen. Andrej:
Debec čaka na izpustitev svojih zaprtih vojakov. Je popolnoma v redu. Nima zvez z Nemci. Sicer ima morda tudi kdo od vojske zveze z Nemci, a te so privatne. Komanda za nje ne ve. Tudi politični ljudje imajo na raznih krajih svoje ljudi, morda še več kakor vojska. So pa takšne razmere. Ker je gen. Andrej še precej osoren v svojem govorjenju.

pravi 202:
Nisem hotel nikako posegati na področje vojske; le to sem hotel povedati, kar sem slišal. Zda pa preidimo k stvari. Najprej ugotovimo funkcije, ki jih imamo mi štirje. Vi ste poveljnik, g. mjr. Savo pa gotovo načelnik štaba. Midva sva tajnika Narodnega odbora za Slovenijo.

Gen. Andrej: Maj. Savo ni načelnik štaba. Je operativni komandant bataljonov, kadar operira na terenu dva ali več bataljonov, ker je to edini višji aktivni na terenu, kadar ni podpolkovnika Arka niti delegata Marka. Vodil je tudi skupne akcije na Notranjskem in sedaj na Dolenjskem. Je pa tudi poveljnik zadnje Slovenije. Načelnik štaba je maj. Skalan ki v moji odsotnosti zastopa komandanta. Maj. Savo sem pripeljal s sabo, da bo tudi on uveden v te stvari in informiran o vsem.

(dalje na naslednji strani.)

GRADIVO ZA ZGODOVINO SLOVENCEV

Narod in vojska pred 18. leti
(Nadaljevanje s prejšnje strani.)

202:

Narodnemu odboru ste pisali neko pismo, o katerem je že razpravljali v sklenili, da je treba z Vami urediti gotova vprašanja, ki so načelne važnosti in od katerih zavisí vse nadaljine. To pismo je povzročilo hudo kri, ker ste se zavzeli za politične skupine disidentov, ki ničesar niso pomenili in tudi danes ne pomenijo. (Gen. Andrej vpade: sem izrazil samo željo, da bi bila zaslonba čim močnejša). Polega tega ste stavili ultimativne zahteve, ki niso v skladu s položajem Nar. odbora. Predno zavzame Nar. odbor svoje stališče do obstoječe "ilegale", je po sklepu Nar. odbora. Potrebno, zavzame da Nar. odbor svoje stališče do obstoječe "ilegale", je po sklepu Nar. odbora potrebno, dag. komandant zanzame svoje stališče do Nar. izjave z dne 29.10.1944 in iz nje izvira-jočih posledici če obstoje kakšne pomisleki, ki jih lahko razpršimo, bomo to naredili.

Gen. Andrej:

O tej narodni izjavi smo zadnjič govorili. Izrazil sem svojo željo, da bi dobil prepis, ki ga dosedaj še nisem prejel. Ne vem zakaj nečete dati iste iz rok. Vi ste delali na njej štiri mesece. Tudi jaz jo moram preštudirati, ker je dalekosežnega pomena, zlasti odstavek, da vrši Nar. odbor začasno pravice suverena in najvišje upravne oblasti. Ker mjr. Savo izjave ne pozna, naj mu nekdo izmed Vaju predloži isto.

202:

prebere glasno narodno izjavo z zadriždom, da jo je podpisalo za JNS 40 (štirideset) predstavnikov javnega življenja od SLS pa 250 (dvestopedeset) enakih ljudi.

Narodne izjave nismo nikomur izročili, ker to brani t. 12 medstrankarskega dogovora:

Ta točka se glasi: ... tako da je objava narodne izjave in dogovora radi obstoječih razmer dopustna le na posebni predlog Narodnega odbora po posebnem sporazumu med strankama podpisnicami. Člani Narodnega odbora in vodstvi SLS in JNS se zavadata, da bi izjavi v sedanjem času mogla imeti kvarne posledice za politično življenje slovenskega protikomunističnega sveta. Zato sta mnenja, da še ni nastopil trenutok za objavo.

Zato ne obstoje nobeni osebni razlogi proti temu, da se Vam ite ne izroči. Vemo, da ste toliko čestit človek, da ne bi izrabili tega položaja v škodo stvari. Kdo bi pa poleg Vas prišel v poštev, da bi spoznal vsebino izjave?

Gen. Andrej:

Jaz, mjr. Savo in načelnik staba tudi bi moral vedeti. Mi bi se morali posvetovati in bomo nato sporečili naše stališče.

222:

Prve štiri točke izjave gotovo ne delajo nobene ovire. Pride v poštev le oni odstavek o Narodnem odboru kot vrhovnem narodno političnem forumu s pravicami suverena in najvišje upravne oblasti.

Gen. Andrej: Prve štiri točke narodne izjave so v redu in jih vedno lahko podpisem.

Mjr. Savo:

So izraz plošnega ljudskega razpoloženja in stvarna potreba. Tisti odstavek pa je treba temeljito premisliti.

Gen. Andej: nato se izjavi: Rad bi govoril o tej zadevi s predsednikom Narodnega odbora.

222:

To bo nemogoče. Predsednik bo ostal do skrajnosti v tajnosti. Govoriti je možno le s tajnikoma. Tak je sklep Narodnega odbora.

Gen. Andrej: Potem pa ne bomo prišli skupaj. Tudi preje se mi je zatrjevalo, da je zahteva Konspiracije, da smem vedeti le za dr. Gosarja, da pa za druge člane Narodnega odbora ne smem vedeti. Takrat so rekli, da je vse urejeno med katoliškim blokom in naprednim blokom. Danes trdita vpraša isto, da je vse urejeno med SLS in JNS.

222:

Kako je bilo z nacionalnim komitejem, ki je obstojal in kdo so bili njegovi člani, SLS ne ve ničesar. Ni sodelovala pri nastanku istega. Zanj je zvedela šele kasneje. Dr. Gosar ni bil nikdar predstavnik SLS in tudi ni nikdar nikomur iz odbora SLS o tem poročal. Zgleda, da je nacionalni komite bil postavljen od zgoraj navzdol in da je sodelovala vojska, med tem ko je sedanjí Narodni odbor zrastel od spodaj navzgor iz naroda samega.

Gen. Andrej:

Pri nastanku in oblikovanju Nacionalnega komiteja Komanda Slovenije gotovo ni sodelovala. Komandi je bilo sporočeno, da Nacionalni komite obstoji in da je Gosar predsednik. Če je kdo od vojakov kaj vedel, je bil to kvečjemu Glušič, ki je razgovarjal z Vami (222)). So zapisane vse izjave in dogovori. Tako je bil dr. Gosar imenovan, odn. potrjen v svoji funkciji. Vse to je bilo še pred aprilom 1944. Jaz sem bil za komandanta imenovan je takrat, ko je bil gen. Draža Mihajlovič vojni minister in načelnik vrhovne komande JVVD.

222:

Ponovno izjavim, da SLS o obstoju Nacionalnega komiteja ni vedela, da dikdar o tem ni sklenila, in da ni postavila nobenih svojih članov v ta komite. Tudi preko kat. bloka, ki je nastal junija 1944 in ki je takrat še obstojal, ni zvedela o Nacionalnem komiteju ničesar niti za člane: Šele oktobra enkrat je SLS jo gotovih ugotovljenih znakih sklepala, da obstoji neki Nacionalni komite z Dr. Gosarjem na čelu. Da pa je bil dr. Gosar že januarja ali februarja 1944. imenovan od gen. Mihajloviča za nekega zveznega častnika med vojske in političnim zaledjem, pa je SLS izvedela šele 1. ali 2. dec. 1944.

SLS ni nikdar sodelovala ali napravila nobenega političnega dogovora z Glušičem, zlasti ne takega, po katerem bi postal dr. Gosar predsednik ali da bi pristali na njegovo predsedstvo v Nacionalnem komiteju. Sploh ni nikdo od SLS po vednosti 222 razgovarjal z Glušičem o Nacionalnem komiteju, ker je SLS stela na stališču, da je ustvaritev enotnega in vrhovnega narodnega političnega foruma izključna zadeva političnih strank. Tudi 222 ni o tem nikdar govoril z Glušičem. Če so kje zapisniki v tej smeri, se apokrifni.

Ko se je ustvarila tako imenovana Marnava "ilegala", smo ji hoteli po razgovorih z Marnom in Glušičem dati politični ljudje politično zaslebo. Politično zaledje naj bi zaenkrat v prvem trenutku predstavljala dva iz SLS in eden iz naprednih strank, čigar ime je g. Glušič že predložil. Ko sta zastopnika z tistim razgovarjala, se je izmikal ustvaritvi takega foruma z izjavo, da nimamo za to nikake legitimacije in podobno. To je vse, kar se je SLS takrat razgovarjala. Napravljen je tudi zapis s podpisom Glušiča.

Podpisano Ivaš dr. Resman I.R. Nadaljevanje zapisnika 12.2. 1945.

Gen. Andrej:

Meni je bilo rečeno, da je podpisal ali da je zraven tudi Miloš Stare in Marko Kranjc. Verjel sem prav tako, kakor sem danes navezan na to, da verjamem. Trdim pa, da je bil podpolkovnik Arko o vsem obveščen in da je ta vse vedel. Saj je imel septembra 1944 na terenu pri Sv. Treh kraljih razgovor, ki so se ga udeležili dr. Gosar, Arko in še kdo drugi. Lahko Arko danes zanika. Zavisí to od njega.

222:

Podpolk. Arko je z dr. Gosarjem že vse uredil, ko je ugotovil njegovo neiskrenost v sodelovanju in njegovo neobjektivnost. Tudi SLS je iz takega postopanja dr. Gosarja izvajala svoje posledice.

Gen. Andrej:

Meni je bil sporočen dr. Gosar kot splošno željna in upoštevna osebnost.

202:

To zato, ker ste se naslanjali na disidente, ne pa na prave zastopnike in predstavnike slovenskega pozitivnega političnega sveta, ki ga zastopata SLS in JNS. Sami ste morali dobro vedeti, da ni dr. Gosar pred vojno v Sloveniji politično in strankarsko nič pomenil. To bi že morali vedeti, kje so pravi predstavniki strank, ki so v predvojnem političnem življenju kaj pomenile.

Gen. Andrej in mjr. Savo: Sedaj bi rada vedela se nekatere podrobnosti. V kakšnem razmerju je Narodni odbor in morebitna slovenska narodna vojska do Mihajloviča?

202 in 222:

Iz Narodne izjave izvirajo vse pravne posledice. Samo ob sebi umevno je, da je vrhovni poveljnik SNV kralj, a Narodni odbor vrši vse njegove funkcije dotlej, dokler se razmere uredi, t.j. dokler ne bo kralj svobodno mogel izvrševati svojih vladarskih funkcij. Narodni odbor v posledici tega vrši vse postavitve in povišanja ter ureja vse ostalo, kar se nanaša na SNV. Narodni odbor vrši tudi v zvezi z načelnikom vrhovnega poveljstva JVVD in po potrebi z ostalimi vojaškimi oblastvi jugoslovanske zvezne države v zamejstvu. Narodni odbor misli vrniti gen. Mihajloviču to, kar mu je dr. Subašičeva vlada vzela, namreč položaj načelnika štaba vrhovnega poveljstva, vsaj za slovensko ozemlje in tako legalizirati njegov položaj. Zapri-sega se vrši kralju in slovenske-mu narodu.

Gen. Andrej:

Za mene je važno vprašanje oskrbe in denarja.

202:

Odvisno je od hitrice dogovora med nami.

222:

Iz vsega dosedanjega sledi, da bi Vi v slučaju nesporazuma ostali kot poveljniki s svojimi ljudmi. Poleg tega bi Narodni odbor prevzel vse ostalo in postavil poveljnike za izvrševanje vseh nalog SNV.

Mjr. Savo: To se pravi: Gen. Andreja in ostale, ki bi ostali z njim, bi Narodni odbor ne podpiral. Gen. Andrej bi v ostalem že moral vedeti, kdo vse je z Narodnim odborom, ker bi sicer tudi druge stranke mogle ustanoviti svoje Narodne odbore. Kak bi pa potem gen. Andrej mogel zadostiti vsem strankam. Stoji mo na stališču, da mora vojaki ostati zunaj politike in da se drugi ne vmešavajo v njo.

202:

Nas ta izjava zelo veseli. Tudi mi stojimo na stališču, da se vojska ne sme vmešavati v politiko, zlasti ne siliti nekaterih ljudi do gotovih položajev, na drug strani pa je gotovo, da se nobena stranka ne misli vmešavati v vojaške zadeve. Ker pa Narodni odbor obstoji iz političnih ljudi, je gotovo, da isti pripadajo določenim političnim strankam. S tem pa še ni rečeno, da Narodni odbor vodi strankarsko politiko, ker člani Narodnega odbora ne govorijo in ne izražajo svojih mnenj in sklepov kot strankarji, marveč kot člani vrhovnega narodno političnega foruma.

222:

Moram popraviti izjavo maj. Sava. Narodni odbor ni nobeden medstrankarski forum, marveč je vrhovni narodno politični predstavnik slovenskega naroda. V narodni izjavi je priznana federalna oblika jugoslovanske države, ki obstoji iz narodnih držav. Tako je tudi Zedinjena Slovenija. Kot narodna država ima svojo SNV in svojo oblast, ki je Narodni odbor.

Maj. Savo:

Gen. Andrej je sprejel svoje imenovanje od gen. Mihajloviča. Draže, ko je bil vojni minister. Zdal bi težko brez sporazuma z njim spremenil svoje stališče. Poleg tega so tu še obstoječi jugoslovanski zakoni in drugo.

202:

Ko ste bili imenovani, je bil gen. Mihajlovič dejansko vojni minister, kar danes ni. Zdal je kot vsak drug zasebnik, ki zbira okrog sebe demokratično zveste ljudi. Moje izjave niso afont proti Mihajloviču, marveč ugotovitve dejanskega položaja. Naše stališče do gen. Mihajloviča sem po vedel že preje.

222:

Da danes gen. Draža Mihajlovič

ni nobena jugoslovanska (oblast), je pravno jasno in gotovo. To nam zgornjo dokazuje dne 1.12.1944 izdana uredba o formaciji vojske, s katero se ustvarja jo tri narodne armade in muslimanski zbor. Ta uredba sloni na odločbah in sklepu ravnogorskega kongresa še iz meseca januarja ali vsaj pomladi 1. 1944. Kakor črpa gen. Mihajlovič pravno podlago za svoje akte iz nekega revolucionarnega akta ravnogorskega kongresa, tako tudi temelji Narodni odbor svojo moč na revolucionarni značaj narodne izjave.

Gen. Andrej:

Ravnogorski kongres se je vršil in dotični sklepi so bili napravljeni v času, ko je bil gen. Mihajlovič vojni minister; torej je bilo vse tisto zakonito in v skladu z veljavnimi predpisi.

202:

To je zgrešeno pravno stališče. Ravnogorski kongres in njegove revolucije so zasebnega značaja. Njegovih sklepov vlada nikdar ni sprejela ali proglasila za veljavne. Naše stališče z Narodno izjavo je gotovo revolucionarno. Sedanjí čas zahteva takšno rešitev.

Gen. Andrej:

Danes še ne morem določiti. Bom se premislil in sporočil odločitev. Morda bi bilo prav, da bi razgovore še nadaljevali ta teden. Bo treba še marsikaj podrobno pogovoriti in dogovoriti.

Kako bo pa Narodni odbor finančiral? ali z nabiranim denarjem denarnih zavodov, ali z državnim denarjem? Če z drgavim denarjem, potem mora že sedaj podpreti edinice na tere-nu. Vem, da je še precej denarja. O tem so govorili politični ljudje iz SLS in JNS.

202:

JNS ni imela nikdar nobenega državnega denarja in ga nima. Tudi zastopniki SLS so izjavili, da SLS ni imela in tudi sedaj nima nobenega državnega denarja ter da o denarju sploh ni nikdar razgovarjala na svojih sejah. Če je kaj denar, je stvar tistih, ki so ga prejeli. Oni bodo polagali obračun.

222:

Kakor je že povedal 202, SLS ni imela in nima nobenega državnega denarja ter sploh nikdar ni slišala o tem ali o takem denarju razpravljala. SLS samo zanima, kdo ima ta denar, ožir. kdo je za njo ta denar prejel. Povejte že enkrat ime tistega, ker imamo sami na tem interes, da stvar preiščemo in razčistimo.

Gen. Andrej:

Vem samo to, da je denar bil in da je še. Slov. zaveza ga je imela in mora imeti obračun o uporabi tega denarja. Tudi od Nacionalnega komiteja smo dobili denar, torej je že morala biti neka oblast, da je preko njega prihajal denar.

202 in 222:

O tem nama ni ničesar znane. 202 še pristavi: Škoda, da ni več Laha, on bi lahko marsikaj pojasnil.

Mjr. Savo:

Naj bo že kakorkoli, propadli ne bomo radi denarja, že radi ideje ne,

202 in 222:

S pametjo in uvidevnostjo se bo že vse uredilo. Nato vsi štirje sporazumno določijo petek 16.2.1945 za nadaljevanje razgovora.

Za tem še izjavi gen. Andrej: Potem bom pripeljal s seboj tudi finančnega poverjenika, ki ga je postavil gen. Draža Mihajlovič, in ki je imel tudi svoj vojaški finančni odbor.

222:

Tega ni potreba. Najprej moramo načelno priti do jasnosti in sporazuma, nato pridejo šele podrobnosti. Finančni poverjenik in finančni odbor sta Vaša organa, naj zato kar Vam predložijo, da ne prihajajo z nami v stik.

Gen. Andrej:

Bo treba tudi to, ker bo treba prevzeti obstoječe obveznosti in dolgeve, ki jih imamo okrog pol milijona.

202:

Dokler ni načelno urejeno, ne kaže voditi g. finančnega poverjenika ali drugih ljudi.

Gen. Andrej: Se strinjam s tem. Pripomba: Razgovor o ugotovitvi funkcij razpravljajočih oseb je potekel

mirno in v prijaznem tonu. Tudi razšli smo se prijazno.

Ljubljana, dne 12.2.1945.

Resman I.R., Ivaš I.R.
(dalje prihodnjič)

● **Oservatore Romano** je poveljal filmsko igralko Kim Novak, ki se je uprla, ko so zahtevali od nje, da bi igrala v filmu "Of Human Bondage" popolnoma pokvarjeno žensko v oblekah, ki jih je smatrala z nedostojne. Osservatore Romano je povdaril, da je skrajni čas, da igralci zaščitijo svojo umetniško in moralno integriteto pred proizvajalci, ki gledajo samo na dobiček.

● **Po poročilu msgr. Marka J. Hurleya** (NCWC News Service) je skupina italijanskih monsignorjev, ki izhajajo iz vseh predelov Italije, ki pa so uslužbeni v Vatikanu, izrazila mnenje, da je glavno vodilo za volitve v Italiji razredna pripadnost. Pri zadnjih volitvah so komunisti napredovali od 22,7% do 25,3% glasov, dočim so krščanski demokraci nazadovale od 42,3% na 38,3%. Kljub temu so ohranili svoje vodstvo kot najmočnejša stranka v Italiji.

● **Liberalci v Kanadi** so vzpostavili predsedent dvojjezičnosti v Kanadi. Prestolni govor ni bil ponavljan v celoti v francoščini, kot doslej, marveč je administrator, ki je nadomeščal predstavnika kraljice, bral izmenoma er odstavek v angleščini in en odstavek v francoščini. Za tiste, ki niso večji obeh jezikov, sta angleška in francoska veja televizije ponovili celotni govor bodisi v angleščini bodisi v francoščini.

KARDINAL SUESENS RAZLAGA OKROŽNICO MIR NA ZEMLJI

Belgijski kardinal Suenens je govoril kot posebni papežev poslanik na letnem občnem zboru Odbora ZDA za Organizacijo Zedinjenih Narodov.

Pred govorom je obiskal tajni-ka OZN U Thanta in mu izročil okrožnico Mir na zemlji, ki je papež Janez XXIII osebno podpisal. Priloženo je bilo pismo vatikanskega državnega tajnika kardinala Cicognanija, v katerem sporoča papežovo željo, da "bi postala OZN... še bolj kos veličini in pomembnosti svoje naloge".

V enournem predavanju je kardinal Suenens naglasil, da sodobna civilizacija ni vredna svojega imena, če ni človeka dostojnega življenja tudi za ostali dve tretjini ljudi. To bi bilo kaj lahko mogoče, če človeštvo opusti tvegano tekmo v orožjevanju, ki bo vodila v splošno uničenje, in posveti svoje energije in sredstva konstruktivnemu delu.

Kardinal je govoril večinoma v angleščini, zadnji del govora, v katerem je naglasil potrebo po mednarodnem sodelovanju, pa je bil v francoščini. V tem delu se je dotaknil občutka osamljenosti, ki preganja sodobnega človeka. "Naše stoletje je odkrilo prostor med planeti, toda malo je raziskalo prostor, ki loči ljudi drug od drugega".

Po predavanju je kardinal odgovarjal na vprašanja. Povdaril je, da ni nobene spremembe v papeževem načelnem odnosu do komunizma, toda da ne smemo enačiti zmote z osebno, ki se moti. Izjavil je, da bi nova naddržavna organizacija pomenila odstop dela suverenosti in tudi, da sedanjí sestav OZN verjetno ne predstavlja idealne svetovne vlade po papeževi zamisli. Izjavil je tudi, da ni mogoče pretiravati vloge žene za mir.

Kardinal je tudi izjavil, da mu je sv. Oče naložil kot nalogo, da razloži na tem sestanku pomen in važnost okrožnice.

Sv. brata Ciril in Metod — stebra edinstvi

Sv. oče Janez XXIII je proslavil 1100 letnico prihoda bratov Cirila in Metoda med Slovane s posebnim pismom "Magnifici eventus", ki ga je naslovil vsem "škofov slovenskih narodov v miru in povezanosti z Apostolsko Stolico". V tem pismu pravi sv. Oče, da je del božje Previdnosti, da pade ta obletnica v dobo ekumenskega cerkvenega zbora, na katerem je prišla posebno do izraza želja po verskem zedinjenju.

ZAHTEVA PO BOLJŠEM PREVODU OKROŽNICE MIR NA ZEMLJI

Ravnatelj Centra za mirovno raziskavanje na Chreighton University v Omahi, Nebraska, preč. Edward A. Conway je javno izjavil, da je odkril vsaj 40 napačnih prevodov v angleškem besedilu okrožnice Mir na zemlji. 14 mest se nanaša na razorožitev in 14 na mednarodno organizacijo. Postavil je zahtevo, naj se sedanjí prevod, ki je bil očitno prirejen po italijanskem prevodu, umakne in preskrbi novi po latinskem izvirniku.

● **Posvetitve posebne cerkve** v Zapadnem Berlinu, posvečene Kraljici Mučencev, ki so jo postavili v počastitev žrtvar nacizma—blizu je nacistično po končevališče pri Ploetzensee—se je udeležil tudi zagrebški po možni škof Josip Lach.

● **Dunajski kardinal Fran. Koenig** zadnje čase mnogo potuje. Bil je večkrat na Madžarskem kjer je obiskal med drugimi tudi kardinala Mindszentyja, ki živi pod varstvom ZDA od ponesrečenega upora. Splošno pričakujejo, da bo kardinal Mindszenty pristal na preselitev v Rim. Kardinal Koenig je bil sedaj pet dni na Poljskem kot gost kardinala Stefana Wysynskega. Po vrnitvi je pohvalil versko gorečnost Poljakov, ki je komunistična vlada ne more zatreti. Izjavil je, da je monogo večja kot gorečnost Avstrijcev. Obiskal je tudi poljsko božjo pot Czestochowske Matere Božje, kjer je pridigal v latinščini. Varšavski radio je poročal o njegovem obisku.

● **Število katoličanov** v ZDA se je povečalo v enem letu za 969.372 oseb. Večino predstavljajo otroci, ki so bili rojeni v katoliških družinah. Spreobrnjenec je bilo 125.670 najnižja številka zadnjih 10 let. Število katoličanov v ZDA znaša 43.851.538.

● **Sir Winston Churchill** je izjavil 1. maja, da pri prihodnjih volitvah ne bo več kandidiral. Zadnje čase se je večkrat udeležil zasedanja.

● **Fidel Castro se je udeležil** rdeče parade za prvi maj v Moskvi. Bil je deležen vseh časti kot komunistični junak in je ostal kar cel mesec v Sovjetiji. S tem je dokazal, da je komunistična diktatura s sovjetsko pomočjo tako utrjena na Kubi, da hko zapusti deželo za daljšo dobo in se mu ni bati prevrata doma. Hruščev je pozdravil Castra kot "poslanika prve socialistične revolucije na Ameriškem kontinentu". Sovjeti so ponovno izjavili ob Castrovem bivanju v Sovjetiji, da je Monroeeva doktrina mrtva. Sovjeti so očitno pripravili plačevati veliko ceno—nekateri cenijo vrednost komunistične podpore Castru milijon dolarjev dnevno—ker se zavadata važnosti Kube za osvoboditev sveta. Če jim uspejo osvojiti Južno Ameriko, bo Severna Amerika v dokaj ranljivem položaju.

● **Dohodki povprečne ameriške** družine v ZDA so se v enem letu dvignili od \$6.920 v l. 1961 na \$7.140 v l. 1962. Povprečni dohodek na osebo v l. 1962 je bil \$2.357.

● **Od vodilnih oseb v industriji** ZDA je zaslužilo od 586 oseb:

6	\$500.000 ali več
8	400.000 do 500.000
11	300.000 do 400.000
60	200.000 do 300.000
309	100.000 do 200.000
192	41.000 do 100.000

Od 18 najbolje plačanih oseb jih je 11 pripadalo General Motors Co., ostalih 7 pa Ford Motor Co.—vseh 18 torej avtomobilski industriji.

● **Deveti panameriški cestni** kongres je pred kratkim priredil prvo vožnjo od meje ZDA pa do Panamskega kanala. Cesta je dolga nad 3.000 milj. Za vožnjo v zasebnem avtomobilu je treba računati kakih 15 dni na eno stran.

● **Leta 1962 so uvedli "elektronske možgane"** v 3.800 pisarnah v ZDA. Kljub temu, da zaradi naraščajoče birokratizacije pisarniško delo narašča, bo tako hitro vpeljevanje avtomatičnih strojev kmalu še bolj povečalo brezposelnost in povečalo pritisk za skrajšanje delovnega tedna.

Kanada naj se pridruži OAS — organizaciji ameriških držav

Na konvenciji Kolumbovih vi-tezov v Glace Bay, N. Sc. je ravnatelj Coady International Instituta Msgr. F.J. Smyth izjavil "21 ameriških republik čaka že 40 let ali več na Kanado, da se pridruži. Sedež je pripravljen. Dokler ga ne zasedemo, ne bomo mogli nikdar prepričati ljudi v Latinski Ameriki, da smo res eno z njimi pri prizadevanju za občo blaginjo Amerike, Se-verne in Južne".

● **Predsednik Duvalier** je končal 15. maja svoj zakoniti termin kot predsednik republike Haiti, toda kljub določili ustave, da ne more naslediti samega sebe, je ostal na vladi kot "šef revolucije".

● **Svet predsednika ZDA** glede staranja poroča, da je povprečni dohodek oseb, ki so stare nad 65 let, zelo nizek; prenikajo celo za najbolj skromno življenje. Takih oseb je v ZDA sedaj nad 18 milijonov. Polovica teh oseb ima \$2.530 letnih dohodkov ali več, druga polovica pa manj kot \$2.530. Povprečni letni dohodek nad 65 let stare osebe, ki živi sama, je samo \$1.055 (\$1.315 za moške in \$960 za ženske).

● **Senat ZDA je odobril zakon**, po katerem bodo dobivale ženske za enako delo enako plačilo.

● **Z Dunaja poročajo**, da so v Pragi pretepli nekaj afriških študentov.

● **Svedski bodo l. 1967 spre-**menili red vožnje. Sedaj — enako kot Angleži in Irci — vozijo levo in prehitevajo desno, po tem terminu bodo kot v pretežnem delu sveta začeli voziti desno in prehitevati levo.

● **Letni kongres Cooperative** Union of Canada je postavil v resolucijah zahtevo po federalni zakonodaji za združništvo, pohvalil CBC program Farm Forum, pohvalil razvoj občinskih zdravstvenih klinik v Saskatchewanu, pohvalil vlado v Saskatchewanu za zakonodajo, ki pospešuje združništvo, ter podprl zahtevo, da izda federalna vlada zakonodajo, ki bi zahtevala točno označitev vseh stroškov, ki so v zvezi s posojili.

● **Občinske volitve** v Angliji maja t.l. so pokazale veliko popularnost laboristične stranke. Politiki vidijo v tem možnost, da bodo konservativci izgubili prihodnje volitve, če se med tem kaj bistvenega ne spremeni.

● **Atomsko energ**